

اثربخشی کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی (بخوانیم و بنویسیم) پایه اول ابتدایی در کودکان دوزبانه

جمال‌الدین کولایی نژاد^۱

کاظم حسنی^۲

فوزیه عبدی پور^۳

صحرا فرامرزی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۴/۶

تاریخ وصول: ۱۳۹۵/۱/۱۴

چکیده

هدف پژوهش، شناخت میزان تأثیر کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته بر تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی در کودکان دو زبانه شهرستان مریوان در سال ۱۳۹۱-۹۲ می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات از طریق اجرای آزمون محقق ساخته بر اساس جدول مشخصات، روایی محتوایی و از معلمان پایه اول و متخصصان که محتوای آزمون را به‌طور نظام‌مند بازبینی و ارتباط آن را در حیطه محتوایی ارزیابی نمودند مورد تأیید قرار گرفت. پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۷ تعیین شد که نشان‌دهنده پایایی مطلوبی است. روش پژوهش نیمه آزمایشی و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها چون بیش از یک متغیر وابسته وجود داشت از واریانس چند متغیره استفاده شده است. نتایج در این پژوهش نشان داد که آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته در دو گروه کنترل و آزمایش از نظر خواندن در مرحله نخستین مرحله‌ی فراگیری خواندن و نوشتن و در مؤلفه‌های دست خط و نوشتن در املاء به نفع گروه آزمایش است. در نتیجه آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته باعث تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول کودکان دو زبانه می‌شود.

واژگان کلیدی: خواندن و نوشتن، کودکان دو زبانه، آموزش کتاب کمک‌درسی

۱. استادیار علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی

۲. مربی علوم تربیتی دانشگاه پیام نور k.hasanipnu.ac@gmail.com

۳. کارشناس ارشد آموزش ابتدایی دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسؤل) Fozye_2012@yahoo.com

۴. کارشناس ارشد آموزش ابتدایی دانشگاه علامه طباطبائی E-mail: faramarzi@gmail.com

مقدمه

زندگی بشر در جهان حاضر، او را با کثرت‌های بسیاری مواجه ساخته است، کثرت در ادیان، زبان‌ها، فرهنگ‌ها، رنگ پوست، نژاد و امثال این‌ها. آماده ساختن افراد برای پذیرش این گوناگونی اعجاب‌برانگیز و تعامل فعال با آن مستلزم نوع خاصی از سازوکارها، تدابیر، محتوا و شیوه‌های مناسب آموزشی است که نه تنها انبساط روحی قابل توجهی را در فراگیران ایجاد می‌کند بلکه به افراد می‌آموزد چگونه با رعایت حسن هم‌جواری و احترام متقابل با هم‌نوعان آن‌ها را نه به منزله تهدید بلکه به‌عنوان فرصتی برای رشد خود تلقی کنند (عزیزی و همکاران، ۱۳۸۹)

دو‌زبانگی^۱ یا چندزبانگی^۲ به معنی دانستن و به کار بستن دو یا چند زبان متفاوت است و به‌طوری که فرد بتواند از هر یک از دو زبان بسته به موقعیت برای رفع نیازهای ارتباطی خود استفاده کند (نیلی‌پور، ۱۳۷۱). واژه دو‌زبانگی یا چندزبانگی درباره افراد و یا جوامعی بکار می‌رود که بیش از یک زبان را در امر ارتباط بکار می‌گیرند. اکثر مردم تصور می‌کنند که در شرایط عادی جامعه باید یک‌زبان باشد درحالی که اکثر جوامع و افراد چندزبان‌اند. جوامع یک‌زبان نادر و انگشت‌شمارند حتی اگر کشوری یک زبان رسمی هم داشته باشد اقوام ساکن آن به زبان‌های مختلفی تکلم می‌کنند و هر قوم زبان خاص خود راه کار می‌گیرد (کمالی، ۱۳۲۴). یکی از مسائلی که به امر دو‌زبانگی مربوط می‌شود آموزش دو‌زبان‌هاست در تمامی کشورهای دو‌زبانه سعی بر این است که این مشکل را تا حد امکان رفع کنند اما واقعیت این است که تاکنون نتوانسته‌اند به یک الگوی صحیح آموزشی دست یابند که بر اساس آن افراد دو‌زبان به‌طور یکسان آموزش ببینند (نیلی‌پور، ۱۳۷۱). دو‌زبانگی یکی از مسائل پیچیده‌ای است که در نظام تعلیم و تربیت خیلی از کشورهای جهان از جمله کشور ما وجود دارد. کشور ایران از جمله کشورهایی است که دارای زبان‌ها و گویش‌های زیادی است که با زبان رسمی کشور متفاوت است و کودکان این مناطق قبل از ورود به مدرسه با این زبان یعنی زبان مادری تکلم می‌کنند و بعد از ورود به مدرسه زبان رسمی کشور را فرامی‌گیرند که در آن زبان مادری کودک با زبان آموزشی متفاوت است (براهنی، ۱۳۷۹).

-
1. Bilingualism
 2. Multilingual

آموزش و پرورش به‌عنوان یک عامل تعیین‌کننده در توسعه انسانی و توسعه همه‌جانبه و پایداری اجتماعی و اقتصادی با کسب حساسیت کافی در این زمینه می‌تواند نقش مؤثری ایفا کند؛ زیرا آموزش و پرورش یک فرایند ارتباطی است و پایه هر ارتباطی را زبان تشکیل می‌دهد؛ و بدون زبان ارتباطی آموزش و پرورش معنا نخواهد داشت. فرد دو‌زبانه می‌شود تا خواندن و نوشتن را که خود مهارتی مهم و پایه‌ای باشد، در زبان دومی که هنوز با آن نامأنوس است، بیاموزد. کنار گذاشتن ناگهانی و ظاهراً بدون دلیل زبان اول می‌تواند موجب القای نگرش منفی نسبت به زبان دوم و یا القای ضرورت طرد زبان اول گردد (ویسی تبار، ۱۳۸۴). کشور ما از جمله کشورهای است که هم از لحاظ فردی و هم از لحاظ اجتماعی دو‌زبانه است، به‌طور کلی نظام آموزشی یک‌دستی در مورد تمامی دانش‌آموزان اجرا می‌شود. صرف‌نظر از این که میزان آشنایی آن‌ها با زبان فارسی به‌عنوان زبان رسمی چقدر است (علایی، ۱۳۸۴). برخی از محققان از کودکان دوزبانه با صفاتی چون کودکان سردرگم از نظر روانی و با کودکان با نقص زبانی یاد می‌کنند. بعضی از دیگر معتقدند که کودکان دوزبانه دوشخصیتی‌اند و اغلب دچار بیماری اسکیزوفرنی هستند. (دی بولد، ۱۹۶۸). علی‌اصغر شفیعی (۱۳۵۰) در پژوهشی با عنوان بحث درباره‌ی روش تدریس زبان فارسی در دبستان‌های آذربایجان با هدف بررسی میزان یادگیری درس فارسی در نزد دانش‌آموزان سال اول دو‌زبانه (ترک و فارس) نشان داد: ۱- دانش‌آموزان در مورد یادگیری تلفظ کلمات تازه و بیان آن‌ها مشکلات فراوانی داشته‌اند. ۲- دانش‌آموزان در مورد درک معنی و مفهوم کلمات، مشکل یادگیری داشتند. ۳- نوشتن شکل چاپی کلمات برایشان دشوار است. ۴- به‌جای کسب مهارت در خواندن، کلمات را طوطی‌وار از برمی‌کنند. ۵- در دروسی مانند انشاء و تاریخ و جغرافیا عقب‌ماندگی بیشتری مشاهده می‌گردید. بهرام اصل فتاحی (۱۳۷۲) در تحقیقی با عنوان بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر یک‌زبانه و دو‌زبانه در دروس فارسی و املاء به این نتیجه رسید که بین نمره دانش‌آموزان یک‌زبانه و دو‌زبانه اختلاف معنی‌داری وجود دارد. بیشترین اختلاف مربوط به دروس املاء و فارسی پایه اول ابتدایی بود.

امانی قرانی مقدم (۱۳۷۶) در تحقیقی با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری زبان فارسی و شیوه‌ی علاقه‌مندسازی دانش‌آموزان در مناطق غیرفارسی‌زبان شهر بجنورد" نشان

داد که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوزبانه در دروس املاء و فارسی و علوم از دانش آموزان یک‌زبانه کمتر است. ولی پیشرفت تحصیلی در درس ریاضی بین دو گروه تفاوت معناداری را نشان نداد. انور شاه‌محمدی (۱۳۸۴) در پژوهشی با عنوان "مقایسه پیشرفت تحصیلی بین دروس املاء و ریاضی در دانش آموزان دختر تک‌زبانه و دانش آموزان دو زبانه در پایه سوم ابتدایی شهر سنندج" به این نتیجه رسید که بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یک‌زبانه و دو زبانه در دروس املاء تفاوت معناداری وجود دارد. سلام ویسی تبار (۱۳۸۴) پژوهشی با عنوان "تأثیر توجه برنامه درسی به زبان مادری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دو زبانه مقطع ابتدایی شهرستان مریوان و ارائه یک الگوی مناسب زبان‌آموزی" به این نتیجه رسید که توجه به برنامه درسی در مقطع ابتدایی به زبان مادری بر پیشرفت تحصیلی کودکان دو زبانه ابتدایی شهر مریوان مؤثر است.

حمیرا احمدی (۱۳۹۰) پژوهشی با عنوان "بررسی و مقایسه مشکلات خواندن بین دانش آموزان دوزبانه دختر کرد و فارس زبان پایه سوم ابتدایی در کتاب فارسی بخوانیم شهرستان روانسر" بیان کرد که بین مشکلات خواندن دانش آموزان یک‌زبانه و دو زبانه تفاوت معناداری وجود ندارد.

اگر بپذیریم که در خواندن و نوشتن کودکان دو زبانه مشکلاتی وجود دارد، پژوهشگر در صدد است تا دریابد که آیا با کمک کتاب کمک‌درسی (خواندن کردی) می‌توان به تقویت مهارت‌های خواندن و نوشتن کودکان دو زبانه کمک کرد یا نه؟ برای پاسخگویی به این سؤال، یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی تدوین و آزمون می‌شود.

فرضیه اصلی: آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته بر تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی کودکان دوزبانه شهرستان مریوان مؤثر است.

فرضیه‌های فرعی

۱. آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته بر تقویت خواندن در بعد توسعه آمادگی خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی کودکان دو زبانه مؤثر است.

۲. آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته بر تقویت خواندن در بعد نخستین مرحله فراگیری خواندن و نوشتن در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی کودکان دو زبانه مؤثر است.
۳. آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته بر تقویت خواندن و نوشتن در بعد رسم‌الخط در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول کودکان دو زبانه مؤثر است.
۴. آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته در تقویت خواندن و نوشتن در بعد املاء در کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی کودکان دو زبانه مؤثر است.

روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش، روش نیمه آزمایشی است. برای اجرای تحقیق و گردآوری اطلاعات از طرح نیمه آزمایشی مقایسه گروه‌های ایستا استفاده شده است. در این طرح آزمایشی، بین گروهی که متغیر مستقل بر آن اجرا می‌شود و گروهی که متغیر مستقل بر آن اجرا نمی‌شود مقایسه صورت می‌گیرد. در این طرح انتخاب آزمودنی‌ها به صورت تصادفی انجام نمی‌شود (دلاور، ۱۳۸۵، ص ۳۳۴). باین وجود سعی شده است دو گروه از نظر عوامل اثرگذار معادل و یکسان باشند تا اثر متغیرهای مداخله‌گر به حداقل برسد.

X

T₁T₂

شکل ۱. طرح مقایسه گروه‌های ایستا

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: در این پژوهش از بین دانش آموزان مشغول به تحصیل پایه اول ابتدایی شهرستان مریوان در سال ۹۱-۹۲ با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس ۴ مدرسه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند؛ که دو مدرسه (دخترانه و پسرانه) برای گروه کنترل و دو مدرسه (دخترانه و پسرانه) برای گروه آزمایش. برای اجرای آزمایش از میان مدارس مذکور ۴۸ نفر که ۲۴ نفر ۱۲ پسر و ۱۲ دختر برای گروه آزمایش و همان تعداد نیز برای گروه کنترل از کودکان دو زبانه پایه اول ابتدایی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری پژوهش شامل: آزمون محقق ساخته بود که بر اساس جدول مشخصات، ابتدا حروف مشترک بین کردی و فارسی را جدا کرده و درس‌هایی را که این حروف مشترک را داشت برای گروه آزمایش به زبان کردی تدریس شد و گروه کنترل همان درس‌های کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم را مطالعه نمودند و در انتها یک پس‌آزمون که همه حروف تدریس شده را شامل می‌شد از گروه کنترل و آزمایش به عمل آمد. برای تعیین پایایی ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش از آلفای کرونباخ استفاده شد که میزان آن برابر با ۰/۷۰۳ بود که نشان از پایایی مناسب ابزار پژوهش است.

۱. کتاب کمک‌آموزشی خواندن کردی برای گروه آزمایش که شامل ۲۴ نفر (۱۲ پسر و ۱۲ دختر) به مدت ۹ جلسه که شامل ۹ صوت: (خ ° ق ° ل ° ج ° ه ° چ ° ژ ° ع ° ح °) تدریس شد.

۲. کتاب فارسی بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی برای گروه کنترل از ۹ درس از فارسی بخوانیم و بنویسیم که شامل حروف (خ ° ق ° ل ° ج ° ه ° چ ° ژ ° ع ° ح °) که شامل ۲۴ نفر (۱۲ پسر و ۱۲ دختر) بودند.

۳. پس‌آزمون شامل ۸ سؤال از بنویسیم از شماره (۱ تا ۸) که شامل املاء و دست خط و ۸ سؤال از بخوانیم که از (۸ تا ۱۶) بود. پس از اجرای آزمون تأثیر کتاب کمک‌درسی بر تقویت خواندن و نوشتن پرداخته شد و نمرات آزمون گرفته شده اخذ گردید.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از روش‌های آزمون توصیفی به منظور محاسبه‌ی میانگین، انحراف استاندارد و برای آزمون فرضیه‌ها از روش تجزیه و تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی نمرات کل بخوانیم و بنویسیم در دو گروه کنترل و آزمایش

گروه	تعداد	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	مینیمم	ماکسیمم
کنترل	۲۴	۴۰/۴۶	۴۰/۵	۶/۹۵۵	۲/۶۳۷	۳۵	۴۶
آزمایش	۲۴	۴۴/۲۹	۴۴/۵	۶/۸۲۴	۲/۶۱۲	۳۸	۴۸

نتایج جدول ۱ حاکی از آن است که نمرات کل بخوانیم و بنویسیم گروه آزمایش با میانگین ۴۴/۲۹ بیشتر از گروه کنترل با میانگین ۴۰/۴۶ است.

جدول ۲. آمار توصیفی نمرات بخوانیم و بنویسیم (دست خط) و بنویسیم (املاء) در دو گروه کنترل و آزمایش

آمار توصیفی گروه	تعداد	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	نمرات
کنترل	۲۴	۱۱/۷۵	۱۲	۱/۰۶۵	۱/۰۳۲	۱۰	۱۳	بخوانیم
آزمایش	۲۴	۱۲/۶۳	۱۳	۰/۴۱۸	۰/۶۴۷	۱۱	۱۳	بخوانیم
کنترل	۲۴	۱۷/۵	۱۷	۳/۳۹۱	۱/۸۴۲	۱۴	۲۰	بنویسیم
آزمایش	۲۴	۱۹/۱۳	۱۹	۴/۲۰۱	۲/۰۵	۱۴	۲۲	بنویسیم (دست خط)
کنترل	۲۴	۱۱/۲۱	۱۱	۱/۳۰۳	۱/۱۴۱	۸	۱۳	بنویسیم (املاء)
آزمایش	۲۴	۱۲/۵۴	۱۳	۰/۵۲	۰/۷۲۱	۱۱	۱۳	بنویسیم (املاء)

جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین نمرات بخوانیم، نمرات بنویسیم در دست خط و نمرات بنویسیم در مرحله املاء در گروه آزمایش که تحت آموزش کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر اساس روش آمیخته قرار گرفته‌اند، بیشتر از گروه کنترل است. این بدین معناست که وجود کتاب کمک‌درسی خواندن کردی، در کنار کتاب‌های نوشتاری و خوانداری زبان فارسی برای دانش‌آموزان دوزبانه موثر و سبب پیشرفت تحصیلی بیشتر آن‌ها در در مهارت‌های نوشتاری و خوانداری زبان فارسی می‌شود.

جدول ۳. آزمون لون برای برابری واریانس‌ها

سطح معناداری	df2	df1	F	
$p > 0.05$	۴۶	۱	۷/۲۶۶	بخوانیم
$p > 0.05$	۴۶	۱	۱/۵۴۴	بنویسیم (املاء)
$p > 0.05$	۴۶	۱	۰/۰۰۴	بنویسیم (دستخط)
$p > 0.05$	۴۶	۱	۰/۱۳۲	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم

جدول ۳: مربوط به آزمون برابری واریانس‌ها است. این امر از آن جهت مهم است که پایایی نتایج بعدی را تأیید می‌کند. اگر مقدار معنی‌داری بزرگ‌تر از ۰,۰۵ باشد واریانس‌ها برابر هستند. از آنجا که سطح معناداری از مقدار بحرانی ۰/۰۵ بزرگ‌تر است دلیلی برای ناهمگنی واریانس‌ها وجود ندارد.

نتیجه جدول ۲: با توجه به جدول زیر فرض برابری واریانس‌ها تأیید می‌شود.

جدول ۴. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های سه‌گانه در گروه آزمایش و کنترل

تعداد	انحراف معیار	میانگین	گروه	
۲۴	۱/۰۳۲	۱۱/۷۵	کنترل	بخوانیم
۲۴	۰/۶۴۷	۱۲/۶۳	آزمایش	
۴۸	۰/۹۶	۱۲/۱۹	کل	
۲۴	۱/۱۴۱	۱۱/۲۱	کنترل	بنویسیم (املاء)
۲۴	۰/۷۲۱	۱۲/۵۴	آزمایش	
۴۸	۱/۱۶	۱۱/۸۸	کل	
۲۴	۱/۸۴۲	۱۷/۵	کنترل	بنویسیم (دستخط)
۲۴	۲/۰۵	۱۹/۱۳	آزمایش	
۴۸	۲/۰۹۵	۱۸/۳۱	کل	
۲۴	۲/۶۳۷	۴۰/۴۶	کنترل	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم
۲۴	۲/۶۱۲	۴۴/۲۹	آزمایش	
۴۸	۳/۲۴	۴۲/۳۸	کل	

نتایج جدول بالا بیانگر آن است، دانش آموزان گروه آزمایش که تحت آموزش کتاب کمک درسی خواندن کردی قرار گرفته‌اند، از نظر مهارت‌های سه‌گانه خواندن، املاء و دستخط در زبان فارسی عملکرد موفق‌تری نسبت به گروه کنترل داشته‌اند. همچنین در نمره کل بخوانیم و بنویسیم، دانش آموزان گروه آزمایش با میانگین ۴۴/۲۹ در مقابل گروه کنترل با میانگین ۴۰/۴۶ عملکرد بهتری داشته‌اند. این بدین معنا است که به کارگیری کتاب کمک‌درسی خواندن کردی در کنار کتاب‌های خوانداری و نوشتاری فارسی، سبب تقویت مهارت‌های نوشتاری و خوانداری زبان فارسی دانش آموزان دوزبانه می‌شود.

جدول ۵. خروجی تحلیل واریانس برای بررسی اثر کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر مؤلفه‌های سه‌گانه

منبع	متغیر وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری	مجذور ای‌تای جزئی
مدل اصلاح شده	بخوانیم	۹/۱۸	۱	۹/۱۸	۱۲/۳۸	۰/۰۰۱	۰/۲۱۲
	بنویسیم (املاء)	۲۱/۳۳	۱	۲۱/۳۳	۲۳/۴۱	۰	۰/۳۳۷
	بنویسیم (دستخط)	۳۱/۶۸	۱	۳۱/۶۸	۳۱/۶۸	۰/۰۰۶	۰/۱۵۴

منبع	متغیر وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری	مجذور ای‌تای جزئی
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۱۷۶/۳	۱	۱۷۶/۳	۲۵/۵	۰	۰/۳۵۷
	بخوانیم	۷۱۲۹	۱	۷۱۲۹	۹۶۱۰	۰	۰/۹۹۵
	بنویسیم (املاء)	۶۷۶۸	۱	۶۷۶۸	۷۴۲۸	۰	۰/۹۹۴
	بنویسیم (دستخط)	۱۶۰۹۶	۱	۱۶۰۹۶	۴۲۴۰	۰	۰/۹۸۹
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۸۶۱۹۰	۱	۸۶۱۹۰	۱۲۵۱۰	۰	۰/۹۹۶
	بخوانیم	۹/۱۸	۱	۹/۱۸	۱۲/۳۸	۰/۰۰۱	۰/۲۱۲
	بنویسیم (املاء)	۲۱/۳۳	۱	۲۱/۳۳	۲۳/۴۱	۰	۰/۳۳۷
	بنویسیم (دستخط)	۳۱/۶۸	۱	۳۱/۶۸	۸/۳۴	۰/۰۰۶	۰/۱۵۴
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۱۷۶/۳	۱	۱۷۶/۳	۲۵/۵	۰	۰/۳۵۷
	بخوانیم	۳۴/۱۲	۴۸	۰/۷۴			
	بنویسیم (املاء)	۴۱/۹۱	۴۸	۰/۹۱			
	بنویسیم (دستخط)	۱۷۴/۶	۴۸	۳/۷۹			
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۳۱۶/۹	۴۸	۶/۸۸			
	بخوانیم	۷۱۷۳	۴۸				
	بنویسیم (املاء)	۶۸۳۲	۴۸				
	بنویسیم (دستخط)	۱۶۳۰۳	۴۸				
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۸۶۶۸۴	۴۸				
	بخوانیم	۴۳/۳۱	۴۷				
	بنویسیم (املاء)	۶۳/۲۵	۴۷				
	بنویسیم (دستخط)	۲۰۶/۳	۴۷				
تذکره	نمره‌ی کل بخوانیم و بنویسیم	۴۹۳/۲	۴۷				

جدول فوق نشان می‌دهد که اثر کتاب کمک‌درسی خواندن کردی در مؤلفه‌های سه‌گانه (بخوانیم، بنویسیم (املاء) و بنویسیم (دستخط)) معنی‌دار است. با توجه به میانگین‌های مشاهده‌شده جداول (۲) و (۴) می‌توان گفت که هر چه میزان استفاده از کتاب

کمک‌درسی خواندن کردی در کنار کتاب بخوانیم و بنویسیم فارسی بیشتر باشد، موفقیت دانش‌آموزان در مهارت‌های سه‌گانه (بخوانیم، بنویسیم (املاء) و بنویسیم (دستخط) بیشتر است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش تأثیر کتاب کمک‌درسی خواندن کردی (بر اساس روش آمیخته) بر تقویت خواندن و نوشتن در کتاب فارسی پایه اول کودکان دوزبانه مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که کتاب کمک‌درسی خواندن کردی بر خواندن و نوشتن فارسی کودکان دوزبانه تأثیر معناداری را ایجاد نموده است. در مورد فرضیه توسعه آمادگی خواندن و نوشتن که در مورد لوحه‌های قبل از شروع از آموزش الفباست از آنجایی که پیش‌فرض پژوهش حاصل در مورد خواندن و نوشتن معمول بوده است، لذا به هدف اول یعنی همان لوحه‌های دوره آمادگی در پژوهش به دلیل اهداف متفاوت که عمدتاً در راستای آموزش‌های قبل از دبستان قرار می‌گیرد نپرداختیم. از آنجا که پژوهشی مشابه با این نتیجه یافت نشد امکان مقایسه فراهم نگردید. نتایج این تحقیق در مورد فرضیه تقویت خواندن در نخستین مرحله فراگیری خواندن با نتایج علی‌اصغر شفیعی (۱۳۵۰) که نشان داد روش تدریس زبان فارسی با هدف بررسی میزان یادگیری فارسی در نزد دانش‌آموزان سال اول (ترک و فارس) در مورد یادگیری تلفظ کلمات تازه و بیان آن‌ها و درک مفهوم و معنی کلمات و نوشتن شکل چاپی کلمات مشکل دارند و به‌جای کسب مهارت در خواندن، کلمات را طوطی‌وار ز برمی‌کنند، همخوانی دارد. همچنین با نتایج پژوهش حمیرا احمدی (۱۳۹۰) که به بررسی و مقایسه مشکلات خواندن بین دانش‌آموزان دو‌زبانه (کرد و فارس) پرداخته و نتایج به‌دست آمده نشان داد که بین مشکلات خواندن دانش‌آموزان یک‌زبانه و دوزبانه تفاوت معناداری ندارد، همسو است. در مورد تقویت نوشتن در بعد رسم‌الخط در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل تفاوت معناداری وجود دارد که تحقیقات قبلی در مورد این فرضیه وجود ندارد. در مورد فرضیه تقویت نوشتن در بعد املاء که نشان داد تفاوت معناداری بین گروه آزمایش و کنترل وجود دارد با نتیجه پژوهش بهرام اصل فتاحی (۱۳۷۲) که به‌طورکلی دانش‌آموزان دو‌زبانه به دلیل ضعف در روش قرائت فارسی و املاء دچار افت و مردودی گردیده‌اند، همخوانی دارد. همچنین با نتایج تحقیق امانی قرآنی مقدم

(۱۳۷۶) که نشان داد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دو زبانه در دروس املاء و فارسی و علوم از دانش‌آموزان یک‌زبانه کمتر است همسو است. سرانجام نتیجه این فرضیه با نتیجه پژوهش شاه‌محمدی (۱۳۸۴) که در زمینه مقایسه پیشرفت تحصیلی بین دروس املاء و ریاضی در دانش‌آموزان یک‌زبانه و دوزبانه در پایه سوم در شهر سنندج که نتیجه پژوهش این بود که بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یک‌زبانه و دو زبانه در دروس املاء تفاوت معناداری وجود دارد، همسو است

با توجه به یافته‌های فوق می‌توان بیان داشت که چون هنگام آموزش حروف از کلماتی استفاده می‌شود که تداعی ذهنی در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند و این تداعی ذهنی با آنچه در اطراف خود می‌بینند و از آن استفاده می‌کنند هم‌خوان است باعث تقویت خواندن آن‌ها می‌شود. به‌طور مثال برای آموزش حرف (خ) در زبان فارسی کلمه (درخت) تدریس می‌شود اما دانش‌آموزان در محیط اطرافشان درخت را در ذهن با کلمه‌ی دیگر به اسم (دار) مفهوم‌سازی کرده‌اند. از آنجا که آموزش کتاب بخوانیم فارسی با تمام آموزش‌های غیررسمی قبل از دبستان تناسب و هم‌خوانی ندارد، باعث سردرگمی دانش‌آموزان می‌شود. با آموزش هم‌زمان زبان کردی و فارسی و تطابق آن‌ها با هم در عین حال مشخص کردن تفاوت بین آن‌ها این سردرگمی تا حدودی در دانش‌آموزان برطرف شده و باعث تقویت خواندن آن‌ها می‌شود. بعلاوه وقتی خواندن مؤثر باشد، دانش‌آموزان موقع نوشتن دچار اضطراب و آشفتگی ذهن نمی‌شود و تمام تمرکز خود را هنگام نوشتن کلمه حفظ می‌کنند. یادگیری حروف و ترکیب آن‌ها با هم در تقویت خواندن بسیار مؤثر است. در عین حال خواندن بر تمامی دروس دیگری از جمله بنویسیم و ریاضی و... مؤثر است.

محدودیت‌های پژوهش

۱. محدودیت زمانی ایجاد شده از جهت اجرای آموزش از سوی معلمان و مدیران مدارس.
 ۲. محدود بودن کتاب کمک‌درسی به کتابی خاص.
- بر اساس پژوهش حاضر پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:
۱. بهتر است در مدارس که زبان‌های قومی زبان مادری کودکان است از کتاب‌های کمک‌درسی زبان مادری استفاده شود.
 ۲. حضور معلمی که زبان بومی منطقه را بداند و بتواند به کودکان دو زبانه در کلاس‌های فوق‌برنامه به یادگیری زبان فارسی کمک کند.

۳. پژوهش می‌تواند با کتاب‌های کمک‌درسی دیگر در مناطق دو زبانه کشور انجام شود.

منابع

- احمدی، حمیرا. (۱۳۹۰). بررسی و مقایسه مشکلات خواندن بین دانش‌آموزان دو زبانه‌ی دختر کرد و فارس زبان پایه سوم ابتدایی در کتاب فارسی بخوانیم شهرستان روانسر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.
- براهنی، محمدتقی. (۱۳۷۹). گزارش از ابعاد دو زبانه‌گی. وزارت آموزش و پرورش.
- جان. ای. گلاور، راجرچ، پروتینگ. (۱۳۸۳). روان‌شناسی تربیتی. اصول و کاربرد آن، ترجمه علی نقی خرازی. تهران: انتشارات نشر دانشگاهی.
- دلاور، علی. (۱۳۸۵). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. تهران: انتشارات رشد.
- عزیزی، نعمت اله؛ کیوان، بلندهمتان؛ و سلطانی، مسعود. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت آموزش چند فرهنگی در مراکز تربیت معلم شهر سنندج از منظر دانشجویان. فصلنامه‌ی انجمن آموزش عالی ایران، سال سوم، شماره‌ی ۲.
- علایی، بهلول. (۱۳۸۶). دو زبانه‌گی و رویکرد مناسب آموزشی، علمی و پژوهشی. نشر دانشکده ادبیات و علوم انسانی شهید باهنر کرمان
- کمالی، بهناز. (۱۳۸۴). دو زبانه‌گی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. تهران: انتشارات مدرسه، موسسه فرهنگی مدرسه برهان.
- نیلی پور، رضا. (۱۳۷۱). مفاهیم اساسی دو زبانه‌گی. مجموعه مقالات سمینار ابعاد دو زبانه‌گی.
- ویسی تبار، سلام. (۱۳۸۴). تأثیر برنامه درسی به زبان مادری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دو زبانه مقطع تحصیلی ابتدایی شهرستان مریوان و ارائه الگوی مناسب زبان‌آموزی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- ویگوتسکی، ل.س. (۱۳۸۷). اندیشه و زبان، ترجمه حبیب اله قاسم‌زاده. تهران: انتشارات ارجمند و فرهنگیان

Diebold, A. R. (1961). The consequence of early Bilingualism in cognitive development and personality formation. Ine

- Leopold, F. (1994). *speech Development of a Bilingual child, a linguists Record-Evanston, III* inoise, Nort Western university press, (Hmiii tti s series).
- Mead, G. H. (1934y1962). *Mind, self and society: From the stand point of social beavioist*. Chicago: university of Chicago press.

